

Muret inddækning

Til tegltage hvor rygninger er lagt i mørtel, eller til naturskifertage med rygningsten – skal inddækninger under skorstenssoklen være murede.

På tage med undertag er det vigtigt at gennemføringen af skorstenen gøres omhyggelig tæt, og det er fornuftigt at etablere en skjult inddækning på fast underlag – enten i zink eller asfaltpap.

Skorstenspiber skal opmures i fuldbrændte mursten i en kalkcementmørtel. Det er vigtigt at soklens forskelling udføres omhyggeligt, og hæfter til skorstenen og ikke til tagsten og rygning. Gamle bygninger kan godt give sig, og hvis taget sætter sig lidt, skal revnen være mellem mørtelforskelling og tagsten. Det opnår man ved at lægge et stykke vådt avispapir mellem mørtel og tagsten. Det samme princip gælder rørkerne og eventuel betonafdækning, som skal kunne arbejde frit.

Muret inddækning under skorstenssokkel

TILLADELSE – ANSØGNING

Der skal ansøges om alle udvendige ændringer. Ved ansøgning skal der fremsendes tegninger. Tegninger skal være målfaste og vise detaljer. Der kan fremsendes tydelige fotografier til understøttelse af ansøgningen.

Regler der gælder for din ejendom kan ses i den bevarende lokalplan, i tinglysningen, samt på:

• www.brk.dk - Teknik & Forsyning

Her finder du også flere oplysninger og links til emnet bygningsbevaring.

Ansøgningen sendes til:

Teknik & Miljø
Skovløkken 4
3770 - Allinge

Der kan ligeledes hentes ansøgningsvejledning og skema på hjemmesiden.

1. UDGAVE - april - 2008

Konsulent Niels-Holger Larsen - MAA • Rønne

Skorstenspiber

”Et hus uden skorsen er som et sejskib uden mast”. Skorstene hører sig til på gamle huse, og de giver bybilledet et levende og karakteristisk profil.

Tidligere var det et statussymbol at have mange skorstenspiber på sit tag. Det viste, at der var mange ildsteder og mange rum at varme op – man havde råd til at have jernovne - og brændsel. Det var mest på bøndegårdene at dette var gældende, og i de større købmandsgårde i byerne. Ellers var en til to skorstene det mest almindelige.

På det enkelte hus er skorstenen en del af husets arkitektur ved placering og udformning, alt efter husets alder, byggeskik og tagbelægning. Ved en ny ommuring i forbindelse med en tagomlægning bør der findes en passende skorstenstype. Skorstene er ofte ommurede, og kan være ændret, så de går ”lige op og ned” som en ”parcelhusskorsten”. Det vil være fremmed for et gammelt hus, men måske ikke for et hus fra f.eks. 1940’erne.

Skorstenenes højder og udformning skyldes fra gammel tid regler for højder og ”hulstørrelser”, der har sin baggrund i brandrisiko, røggener, træk og rensning. Efter gamle regler skulle skorstenen have en højde på ca. 80 cm over tagryggen, og der skulle være så stor åbning, at skorstensfejeren kunne komme igennem (49 x 49 cm).

På Bornholm sparede man lidt på de dyre mursten, og derfor var toenhalvstens piber (ca. 38 x 38 cm åbning) mest almindelige. De ses nu som regel kun på ældre huse, hvor der er eller har været stråtag – i byerne er de sjældne. I sidste halvdel af 1800’årene blev de ”snævre” skorstene med bare énstens hul, 25 x 25 cm, mere almindelige, og det er den type vi kender i dag.

Det gamle hospital i Aakirkeby

Forskudt skorsten med musetrappe

SKORSTENE

Konstruktion

Hvor skorstenen går gennem taget, skal der tættes for regn og fygesne. Det gøres med en "udkrægning" - et fremspring, hvor tagdækning og rygning kan komme ind under. Det virker som "skyggen på en hat", så vandet ikke bare løber ned langs skorstenen. Det er mest almindeligt, at der mures en sokkel. Over sokkel videreføres skaftet på 2x2 sten (47 x 47 cm).

Skaftet over soklen afsluttes som regel med en gesims - et, to eller tre udkragede skifter, som gør skorstenspipecen lidt mere stabil i vejrliget. Vil man gøre skorstenspipecen lidt finere, så kan man forsyne skaftet med et "bånd" - en let udkræget sten hele vejen rundt.

På skorstene fra årene omkring 1900 kunne der gøres ekstra meget ud af skorstenspipecen, som afsluttes med takker eller overmuringer - det sidste kunne være af praktiske grunde, så det ikke regnede ned i skorstenen.

Skorstenspipecen uden sokkel og gesims begynder at vinde frem i 1900'allet. Det ses især på husene fra genopbygningen efter russernes bombardement i 1945. Det skyldtes bl.a. nye krav til skorstenens opbygning.

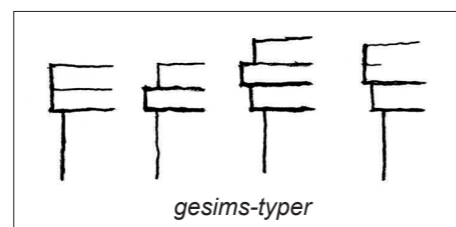
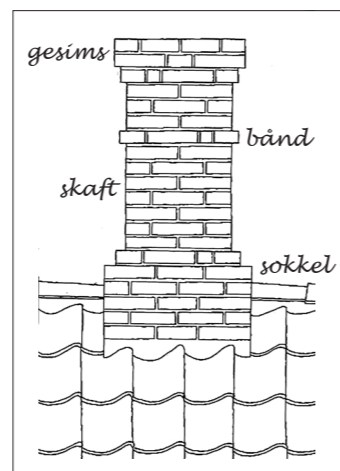
Størrelse og detaljer.

Kendes den oprindelige skorstenstype ikke, så forsøg at finde et gammelt foto på museet eller lokalarkivet. Eller kig lidt rundt i byen efter ældre skorstene på lignende ejendomme.

Man skal være varsom med at sætte en for fin skorsten med bånd og flere udkrægninger på et "simpelt" hus - og en skorsten i "gammel stil" på et nyere hus. Ofte ser man udkrægninger og gesimser med overdrevne fremspring, og måske for mange udkrægninger på gesimsen.

Antallet af skifter i skaftet er også vigtigt. Der bør være 9-11 skifter mellem sokkel og gesims - med bånd op til 12-13 skifter - ellers bliver skorstenspipecen for "klumpet".

På stråtage er traditionelle skorstene anderledes i soklen - de er som regel blot opbygget af "musetrapper". Det giver meget elegante skorstene, der nærmest "smyger" sig ned ad taget. Skorstene i stråtage skal have en hel stens "vange" - tykkelse - gennem taget, men med isolerende rørkerne er en halv stens vange tilstrækkelig. Der er særlige regler for skorstene i stråtage. Vær opmærksom på nutidige gældende regler. Spørg skorstensfejeren.

Fremspring bør være 1,5 - 2 cm.

Skorsten med muret musetrappe og skotbrædder på stråtag

SKORSTENE

Overfladebehandling

Læg også mærke til overfladebehandlingen. I store træk er det skik at bindingsværkshuse har kalkede skorstene - og altid på stråtage. Huse med "blank mur", dvs. blot med den bare mursten har som regel også skorstene i blank mur.

Mange skorstene er dog afsluttet med et ganske tyndt lag finkornet mørtel - en vandskuring eller filtsning, uden efterfølgende kalkning. Det er holdbart, og kræver sjældent vedligehold.

Murværk med tilbageliggende - udkradsede fuger ses som regel først på huse opført efter anden verdenskrig.

Filtset skorsten

Hus og skorsten i blank mur

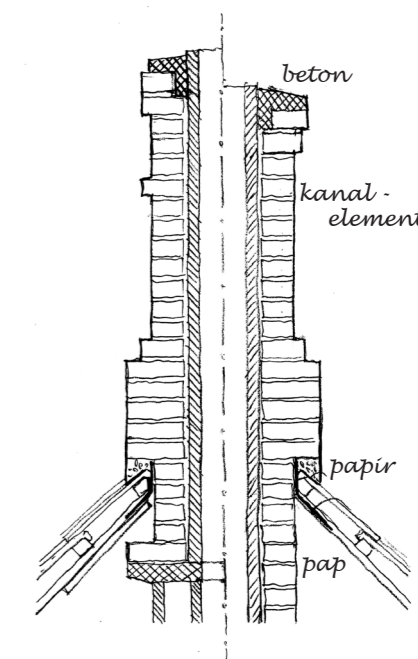
Isolering og overdækning

Skal man ommure eller etablere en ny skorsten, er det meget fornuftigt at tage en byggesagkyndig eller skorstensfejeren med på råd. Der er faste regler for skorstenens afstand til brændbart materiale, renselemme og adgang til skorstenen.

Ofte kan man med fordel forbedre sin skorsten ved at isætte en isolerende rørkerne. Det nedsætter dannelse af løbesod, og det stabiliser skorstenen - og pipecen - og ikke mindst giver det bedre, renere og mere økonomisk fyring.

I byer med fjernvarme, eller hvor fyret flyttes ud i et udhus - kan skorstenen blive overflødig, hvis man ikke bruger den til et ildsted med brændeovn. Det er dog fornuftigt at beholde eller bygge en skorsten, fordi en brændeovn kan være et godt alternativ eller supplement til anden form for opvarmning.

En anden mulighed er at bruge skorstenen til ventilation fra boligrum, toilet, køkken eller til rørføring. I sådanne tilfælde skal skorstenen afdækkes, men med lidt ventilation. Det var tidligere almindeligt at overdække skorstene med f.eks. et havlt kloakrør, men når der er isolerende kerne i skorstenen, er det normalt ikke nødvendigt med en overdækning.

Konstruktioner med isolerende rørkerne